

31.10.2012

Dnro TAS 226/2012

Oikeusministeriö
lainvalmisteluosasto

Oikeusministeriö

01. 11. 2012

ad 1 / 41 / 2011

ISYYSLAIN UUDISTAMISTA KOSKEVAN TYÖRYHMÄN KOKOONPANO

Tasa-arvovaltuutettu on ottanut omana aloitteenaan selvitettäväkseen, onko oikeusministeriön asettaman isyyslain uudistamista valmistele-
van työryhmän kokoonpano tasa-arvolain 4 a §:n mukainen
(232/2005). Työryhmässä on, lukuun ottamatta miespuolista puheen-
johtajaa, kaikki muut viisi jäsentä naisia. Työryhmän toimikausi on
30.4.2012 - 30.9.2013.

ASIASSA HANKITTU SELVITYS

Oikeusministeriö

Oikeusministeriö on jäsen ehdotuksia pyytäessään kehottanut esittä-
mään sekä nais- että miespuolisen jäsen ehdokkaan kutakin jäsenpaik-
kaa kohden.

Työryhmään kuuluvat jäsenet ovat oikeusministeriön lainvalmistelu-
osaston yksityisoikeuden yksiköstä, Helsingin kaupungin sosiaalivi-
rastosta, Hämeen maistraatin Lahden yksiköstä ja Vantaan käräjäoi-
keudesta. Oikeusministeriö perustelee em. tahojen valintaa asiantun-
tevuudella ja sitoutuneisuudella. Työryhmästä haluttiin pieni, koska
työryhmävalmistelua seuraa ja arvioi laajapohjainen seurantaryhmä.
Työryhmään valikoitiin vain tahoja/henkilöitä, joilla on vahva asian-
tuntemus työryhmän tehtävänantoon liittyvissä kysymyksissä sekä
valmius sitoutua hankkeen tehokkaaseen valmisteluun. Työryhmän
toimeksiannon pituuden ja kokousten arvioidun suuren lukumäärän
vuoksi pidettiin tärkeänä, että työryhmän jäsenten kulkuyhteydet Hel-
sinkiin ovat sekä ajankäytön että kustannusten kannalta kohtuulliset.

Tavanomaisesta työryhmävalmistelusta poiketen työryhmän työtä seu-
raamaan ja arvioimaan on asetettu seurantaryhmä. Laajassa seuranta-
ryhmässä on edustettuna mm. erityisesti tasa-arvokysymyksiin pereh-
tyneitä tahoja. Käytännössä tasa-arvokysymykset tullevat tällä tavalla
organisointitavalla huomioon otetuiksi jopa paremmin kuin siinä ta-
pauksessa, että valmistelu olisi tapahtunut yksinomaan tasa-arvolain 4
a §:n kiintiövaatimukset täyttävässä työryhmässä ja tasa-

arvokysymyksiin erityisesti perehtyneitä tahoja olisi kuultu vasta myöhemmässä valmisteluvaiheessa.

Isyyslain uudistamistyöryhmän seurantaryhmä on asetettu 23.5.2012 ja siinä on 10 miestä ja 12 naista.

TASA-ARVOVALTUUTETUN KANNANOTTO

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 4a § 1 momentti edellyttää, että valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Kiintiösäännöksen on vakiintuneesti katsottu koskevan myös ministeriöiden nimittämiä toimielimiä, kuten työryhmiä. Lainkohdan 3 momentin mukaan viranomaisten ja kaikkien niiden tahojen, joita pyydetään nimeämään ehdokkaita lainkohdassa tarkoitettuihin toimielimiin, tulee mahdollisuuksien mukaan ehdottaa sekä naista että miestä jokaista jäsenpaikkaa kohden.

Kiintiösäännöksestä voidaan poiketa erityisestä syystä. Erityisen syyn käsitettä on tulkittava suppeasti. Tällainen syy voi olla esimerkiksi se, että toimielin käsittelee jotain kapeaa erityisalaa, jonka asiantuntijat ovat vain joko naisia tai miehiä. Erityisen syyn olemassaolo on aina perusteltava ja tällaisen syyn on oltava olemassa jo toimielintä nimitäessä. Tasa-arvolain kiintiösääntö velvoittaa erityisesti toimielimen asettamista valmistelevaa viranomaista eri toimin pyrkimään siihen, että toimielimen kokonpanossa on kiintiösäännön edellyttämä määrä nais- ja miesjäseniä. Toisin sanoen kiintiösäännöksen vaatimus on otettava huomioon toimielintä asettaessa ja mahdollisten erityisten syiden olemassaolo nimenomaisesti todettava ja perusteltava asettamispäätöksessä. Lisäksi on voitava osoittaa, että valmisteluvaiheessa on pyritty varmistamaan kiintiösäännöksen toteutuminen. Poikkeamisen syyksi ei riitä pelkkä ilmoitus siitä, että toisen sukupuolen edustajia ei ole käytettävissä. Sen sijaan esimerkiksi toimielimen asettamiseen liittyvässä esittelymuistiossa on selvitettävä ne konkreettiset toimenpiteet, jotka valmistelija on suorittanut 40 prosentin osuuden tai tasapuolisen osallistumisen toteutumiseksi sekä syyt sille, miksei lain vaatimusta mahdollisesti ole voitu täyttää.

Tasa-arvovaltuutettu huomauttaa, että kiintiösäännöksen tarkoituksena on, että naisten ja miesten on tasaveroisesti voitava osallistua yhteiskunnalliseen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Kiintiösäännöksellä on haluttu myös taata mahdollisimman hyvä ja monipuolinen asiantuntemus toimielimissä. Tasa-arvoasioiden asiantuntemus, mihin oikeusministeriö viittaa selvityksessään, ei sinänsä ole ollut taustalla kiintiövelvoitetta laadittaessa. Tasa-arvovaltuutettu pitää kuitenkin kiitettävänä sitä, että oikeusministeriö on kiinnittänyt huomiota tasa-arvo-osaamiseen seurantaryhmän kokoonpanossa. Seurantaryhmän kokoonpano täyttää kiintiösäännöksen velvoitteen.

Oikeusministeriö on halunnut pitää lakia valmistelevan toimielimen kokoonpanon suppeana ja perustellut tahoja, joista ehdokkaita on pyydetty, mm. matkakustannuksilla. Tältä osin tasa-arvovaltuutettu toteaa, että vaatimus siitä, että valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, ellei erityisistä syistä muuta johdu, on viranomaisille laissa säädetty velvollisuus. Oikeusministeriön mainitsemat syyt eivät ole tasa-arvolain tarkoittamia erityisiä syitä. Tasa-arvovaltuutettu katsoo, ettei asiaa valmisteltaessa ole riittäväällä huolellisuudella pyritty selvittämään tosiasiallisia mahdollisuuksia toteutunutta tasapuolisemman sukupuolijakauman saavuttamiseen.

Tasa-arvovaltuutettu

Pirkko Mäkinen

Ylitarkastaja

Anne Paasikoski

